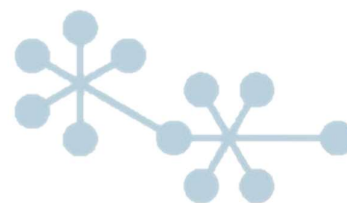

LIFE / FIT FOR REACH

Jauns projekts par ķīmisko vielu riska pārvaldību Baltijas valstīs un Polijā

(10/2023 – 09/2027)

Par ko ir šis projekts?

Projekts FitforREACH-2 (FFR-2) atbalsta mazos un vidējos uzņēmumus (MVU) Latvijā, Lietuvā, Igaunijā un Polijā ķīmisko vielu riska pārvaldības praksē. Konsekventa ķīmisko vielu riska pārvaldības sistēma tiek nodrošināta, pamatojoties uz pieejām un instrumentiem, kas izstrādāti iepriekšējā projektā FitforREACH-1 (2015-2020) rokasgrāmatu un digitālo vadlīniju veidā. Projekta ietvaros tiks paaugstinātas uzņēmumu zināšanas ķīmisko vielu riska pārvaldības sistēmas vai tās elementu ieviešanai uzņēmumos.

FFR-2 **mērķis un pamatideja** ir panākt, lai Baltijas valstu uzņēmumi ieviestu ķīmisko vielu riska pārvaldības sistēmas (elementus), padarītu tās par daļu no savas standarta prakses un tādējādi samazinātu bīstamo vielu izmantošanu, emisijas un kaitīgo iedarbību. Uzņēmumos jāievieš nepārtraukts uzlabošanas process un, ja iespējams, jāīsteno aizvietošanas gadījumi, lai demonstrētu praktisku riska samazināšanas piemēru. Pēc projekta beigām uzņēmumiem savas ieviestās sistēmas būtu jāizmanto bez papildu palīdzības.

Mērķis un galvenā ideja:

- ieviest ķīmisko vielu riska pārvaldības sistēmas (elementus) un padarīt tās par daļu no uzņēmumu standarta prakses.
- samazināt bīstamo vielu izmantošanu, emisijas un iedarbību.

Darba gaitā tiks izstrādāta visaptveroša rokasgrāmata, dažādi ķīmisko vielu riska pārvaldības rīki, apmācības un informatīvie materiāli, kā arī pieejamas specifiskas un praktiskas konsultācijas.

FFR-2 galvenā mērķgrupa ir vielu un maisījumu galalietotāji, tostarp pakalpojumu sniedzēji un maisījumu ražotāji. Pamatojoties uz *status quo* novērtējumu uzņēmumos, kas piedalās FFR-2, kopīgi tiek apzinātas ķīmisko vielu riska pārvaldības uzlabošanas iespējas. Lai gan var strādāt pie jebkura ķīmisko vielu riska pārvaldības aspekta, projekta uzmanības centrā ir (ļoti) bīstamu vielu aizstāšana.

Rūpīgs alternatīvu novērtējums palīdz pieņemt pārdomātus lēmumus par bīstamo vielu aizstāšanu uzņēmumos un var novērst līdzīgi bīstamu alternatīvu izvēli (tā saukto "nevēlamo aizstāšanu" jeb angļiski "regrettable substitution"). Darbs aptvers tādas jomas kā iepirkšanas kārtību, darbinieku aizsardzību, ķīmisko vielu uzskaiti, atbilstības uzraudzību, saziņu piegādes ķēdē un vispārējo ķīmisko vielu lietošanas lietpratību.

Projekta mērķa grupas:

- Vielu un maisījumu galalietotāji, tostarp pakalpojumu sniedzēji
- Maisījumu ražotāji
- Atkritumu nozares uzņēmumi

Sadarbībā ar atkritumu nozares uzņēmumu mērķgrupu tiks izpētītas iespējas identificēt bīstamās vielas atkritumos un to, kā šī informācija varētu mainīt šķirošanas un apstrādes praksi, tādējādi radot tīrākus otrreizējos materiālus un pavērt iespējas sadarbībai ar jauniem klientiem.

Atšķirībā no iepriekšējā projekta FFR-2 pasākumi tiek īstenoti arī Polijā, kur iepriekš ķīmisko vielu riska pārvaldības jomā ir apmācīts mazāk uzņēmumu. Tālāka pieredzes pārnese notiks arī citās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, piemēram, Ungārijā, Slovākijā, Čehijā vai Serbijā.

FFR-2 mērķis ir arī palielināt ķīmisko vielu nozīmi vides pārvaldības sistēmās, vides pārvaldības sistēmu standartos skaidrāk norādot "toksisko ietekmi un rīcības vajadzības". Tas ievērojami palielinātu uzņēmumu informētību par ķīmiskajām vielām.

Projekta koncepts

LIFE FitforREACH-2 pamatā ir vairāki principi:

- 1) **Palīdzība uzņēmumu iniciatīvām:** FFR-2 apmācības, informācija, vadlīnijas un rīki palīdz uzņēmumiem ieviest labu riska pārvaldības sistēmu. Kapacitātes paaugstināšana un konsultācijas atbalsta "mācīšanos pielietojot prasmes".
- 2) **Piegādes ķēdes koncepcijas:** uzņēmumi ir daļa no ekonomiskās ekosistēmas; izmaiņas ietekmē klientus un var skart piegādātājus, kā arī citas ieinteresētās personas. Tas ir ņemts vērā ķīmisko vielu riska pārvaldības sistēmā un īstenošanas vadlīnijās.
- 3) **Aprites cikla domāšana:** visās darbībās tiek ņemts vērā viss ķīmiskās vielas aprites cikls, lai novērstu ķīmisko risku vai vides sloga pārvietošanu, piemēram, aizstājot vai pārveidojot produktus un pakalpojumus.
- 4) **Problēmu risināšana to rašanās vietā:** ķīmisko vielu riska pārvaldības problēmu analīze vienmēr ir vērsta uz to pamatcēloņa identificēšanu un risinājumu meklēšanu, lai novērstu šo cēloni. Bīstamo ķīmisko vielu aizstāšana ir viens no risinājumiem, kas ir radikāla un visaptveroša pieeja toksisko risku risināšanai to rašanās vietā.
- 5) **Visaptverošs novērtējums un piesardzības pieeja:** Vadlīniju un rīku mērķis ir sniegt visaptverošu priekšstatu par problēmām un risinājumiem. Piesardzības pieeja nozīmē to, ka esot soli priekšā nākotnes likumu prasībām tiek piemēroti risinājumi, kas būtu saistoši nākotnē.
- 6) **Nodrošināt stingru pamatu ķīmisko vielu riska pārvaldībai:** "palīdzība uzņēmumu iniciatīvām" izpratnē un ar mērķi ilgtspējīgi rosināt pārmaiņas uzņēmumos būtisks FFR-2 elements ir kompetences veidošana ķīmisko vielu riska pārvaldībā, jo īpaši attiecībā uz informācijas vākšanu, izpratni un izmantošanu.

Uzņēmumi no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Polijas jau tagad var aktīvi piedalīties projektā: tie var kļūt par aizvietošanas pilotprojektu, saņemt konsultācijas un nelielu finansiālu atbalstu, lai īstenotu pāreju uz nekaitīgām alternatīvām. Lūdzu, sazinieties ar mums pa e-pastu: fitforreach@gmail.com

Projekta konteksts

FFR-2 risinās ķīmiskā piesārņojuma problēmas, kas saskaņā ar ANO datiem ir viena no trim globālajām krīzēm, kas apdraud Zemi un ir saistīta ar bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un klimata pārmaiņām.

Jaunākie pētījumi liecina, ka daļa ES iedzīvotāju ir pakļauti vairāku bīstamu ķīmisko vielu iedarbībai tādā līmenī, ka nevar izslēgt kaitīgu ietekmi uz veselību. Eiropas ūdenstilpju stāvoklis un nesenie skandāli par PFAS piesārņojumu dzeramajā ūdenī liecina, ka steidzami jāierobežo bīstamo vielu emisijas.

Uzņēmumiem var trūkt informācija par ķīmiskās drošības likumu prasībām dažādos ES tiesību aktos vai tiem var trūkt resursu un kompetences, lai tās īstenotu. Ķīmiskā drošība kā uzņēmējdarbības un konkurences priekšrocība vēl nav bijis pārliecinošs arguments, lai uzlabotu ķīmisko vielu riska pārvaldību. Sistemātiskai ķīmisko vielu riska pārvaldībai uzņēmumos ir izšķiroša nozīme, lai apzinātu problēmas, iespējamās neatbilstības un ar tām saistītās rīcības vajadzības, tostarp attiecībā uz bīstamo vielu aizstāšanu. Šādām sistēmām jābūt vienkāršām, saprotamām un ar saprātīgām pūlēm īstenojamām maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).

Projekta partneri

- BEF Igaunija
- Hendrikson DGE
- BEF Latvija
- Ekodizaina Kompetences Centrs
- Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācija (LASUA)
- Kauņas Tehnoloģiju universitātes Vides inženierzinātņu institūts
- Vides administrācijas un tehnoloģiju centrs
- POMINNO sp. z o.o.
- Łukasiewicz Rūpnieciskās ķīmijas institūts
- Scanfil OÜ
- UAB "Elgama-Elektronika"
- Paldiski Tsingipada AS
- SIA Kvist
- SIA Balticfloc
- SIA Kinetics Nail Systems
- JSC Art Glacio

